

Darnus vystymasis laisvalaikio renginiuose. „Granatos Live“ atvejo analizė

Rasa Užkurytė , Artūras Simanavičius

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

ANOTACIJA

Straipsnyje siekiama identifikuoti optimalų pasaulio eksporto paskirstymą tarp 11 šalių, šalių grupių: ES 28, Rusijos, Kanados, Jungtinių Amerikos Valstijų, Meksikos, Brazilijos, Kinijos (išskyrus Honkongą), Japonijos, Pietų Korėjos, Indijos, Singapūro trims atvejais, kai pageidaujamas bendras pasaulio eksportas yra: 1) *minimalus*; 2) *vidutinis*; 3) *maksimalus*. Atlikus tyrimą, išsiaiškinta, kad trys dominuojančios šalys visais atvejais pasaulio eksporto apimties atžvilgiu sutampa: ES 28, Kinija ir JAV, o mažiausios eksporto apimtys tenka Indijai ir Brazilijai.

Raktiniai žodžiai: darnaus vystymosi principai, laisvalaikio renginiai.

IVADAS

Nuolatos tobulėjančiame pasaulyje, kintant pramonei ir technologijoms, įprastas, kasdienis, realus žmonių bendravimas persikelia į medijas ir praranda prasmę. Svarbiausiomis bendravimo vietomis žmonėms tampa socialiniai tinklai, jie nebepastebi, kas vyksta aplink. Žmonės vis aiškiau pradėjo mąstyti, tinkamai įvertinti esamą situaciją (Perry, Ager, Sitas, 2020). Susiformavęs naujas požiūris į ekonominį augimą paskatino pradėti mąstyti apie neigiamas pasekmes (Mikalauskiene, 2014). Darnaus vystymosi filosofija lemia prasmingesnę žmogaus, visuomenės vystymąsi. Žmogus savo darbu ne tik prisideda prie gamtos pertvarkos, bet ir ją pritaiko savo poreikiams, kartu realizuojasi kaip žmogus (Čiegis ir kt., 2017). Dramatiška ekologinė krizė skatina žmonijos ekologinį atsivertimą. To pasekmės pasireiškia santykyje su aplinkiniu pasauliu, nes „žmogaus valdžia yra ne absoliuti, bet tarnaujamoji, <...> ne absoliutaus ir neginčijamo šeimnininko, bet Dievo karalystės tarnautojo misija“ (Pranciškus, 2015). Tad šiomis dienomis vis aktualesni tampa socialiniai renginiai. Laisvalaikio renginiai visuomet buvo organizuojami siekiant suburti žmones, turinčius panašų muzikinį skonį, kartu jie dažniausiai skatinami tapti socialiai atsakingi už savo veiksmus. Socialiniai renginiai, taip pat gerumo akcijos organizuojami konkrečiam tikslui pasiekti, kartu primenant žmonėms apie šio meto problemas. Viena iš socialinių-kultūrinių renginių grupių – festivaliai. Jie visuomet suburia žmones dėl vieno bendro tikslo. Kuo toliau, tuo didesnes muzikos gerbėjų mases jie pritraukia. Festivalių organizatoriai turi prisiimti atsakomybę ir už socialinius reiškinius bei aplinkosaugą. Aplinkosaugos veiksniai būtinai turi būti plėtojami tokiuose renginiuose, kad tiek dalyviai, tiek organizatoriai suprastų poveikį gamtai ir kaip svarbu ją tausoti bei saugoti. Jeigu nebus rūpinamasi aplinka, nepavyks sukurti ilgalaikio renginio tęstinumo. Tokiuose renginiuose privaloma laikytis darnaus vystymosi strategijos principų, atsižvelgti į ypatumus. Renginiai, skatinantys laikytis darnaus vystymosi, aplinkosaugos, būtini šiuolaikinei visuomenei, kadangi Lietuvoje akivaizdžiai vyrauja informatyvumo apie darnų vystymąsi bei žmonių sąmoningumo stoka. Šalyje tik šiomis dienomis vis daugiau kalbama apie aplinkosaugos aspektą, rūšiavimą, tačiau žmonės kol kas tai laiko tendencija, „nauja mada“, bet sąmoningai nesupranta, kad tai būtinybė, norint palikti po savęs tvarkingą Žemę. Kad festivaliai taptų vis darnesni, jų organizatoriai turi kuo labiau pasistengti sumažinti aplinkai keliamą neigiamą poveikį, geriau apgalvoti visus darnaus vystymosi ir aplinkosaugos aspektus (Bowdin et al., 2006). Į festivalio

vadybą turi įtraukti bendruomenės veiklą, jos informavimą apie aplinkosaugą, sukurti teigiamą bei darnią atmosferą, tapti kuo labiau socialiai atsakingu bei ekologišku festivaliu. Organizuojant darnų festivalį, reikėtų kuo efektyviau tai iškomunikuoti, nes tik dėl tinkamos reklamos informacija apie festivalio tikslus pasieks ne tik dalyvius, partnerius ir rėmėjus, tai gali pasiekti ir plačiąją visuomenę už festivalio ribų.

Dėl šios priežasties šio **tyrimo objektas** – darnaus vystymosi principų įgyvendinimo poreikis festivalio „Granatos Live“ dalyvių požiūriu.

Tyrimo problema – dažniausiai festivalių organizatoriai būna labiau susikoncentravę planuodami būsimą festivalio pelną ir labai dažnai arba pamiršta, arba tiesiog ignoruoja festivalio poveikį aplinkai bei gamtai. Būtent tai ir yra didžiausia problema. Taip yra todėl, kad, žiūrint į Lietuvos festivalius, dar nėra tokio, kuris 100 proc. atsižvelgtų į darnaus vystymosi principus. Kiti organizatoriai neturi gerojo pavyzdžio, modelio, kuriuo galėtų sekti.

Tyrimo tikslas – nustatyti, kaip festivalio „Granatos Live“ dalyviai vertina darnaus vystymosi principų įgyvendinimą festivalio metu, kokie yra dalyvių poreikiai, sietini su darnaus vystymosi principais.

Tyrimo uždaviniai:

1. Iširti, kaip festivalio „Granatos Live“ dalyviai suvokia darnaus vystymosi esmę, principus.
2. Nustatyti pagrindinius dalyvių lūkesčius, sietinus su darnaus vystymosi principų įgyvendinimu muzikos festivalio „Granatos Live“ metu.

METODIKA

Tyrimo metodų pagrindimas. Atsakymų siejimas su nustatytais darnių festivalių rodikliais bei darnaus vystymosi aspektais leidžia išanalizuoti festivalio dalyvių poreikius ir požiūrį į darnų vystymąsi. Taip atsiranda galimybė įvertinti festivalio naudojamų darnumo strategijų efektyvumą ir festivalio daromą poveikį auditorijai (Paškevičiūtė, Medešienė, 2014; Liu et al., 2019). Gallagher, Pike (2011) atliko tyrimą, siekdami nustatyti festivalio darnumo indikatorių lygį.

Tyrimo instrumentai ir duomenų rinkimas. Tyrimui atlikti buvo taikoma festivalio dalyvių internetinė apklausa. Apklausa sudaryta remiantis A. Gallagher 2011 m. darnaus vystymosi principų, darnumo indikatorių rodikliais. Pasirinkta respondentų kategorija leis apžvelgti tiriamąjį objektą ir įvertinti darnaus vystymosi dimensijų įgalinimą festivalio organizavimo procese.

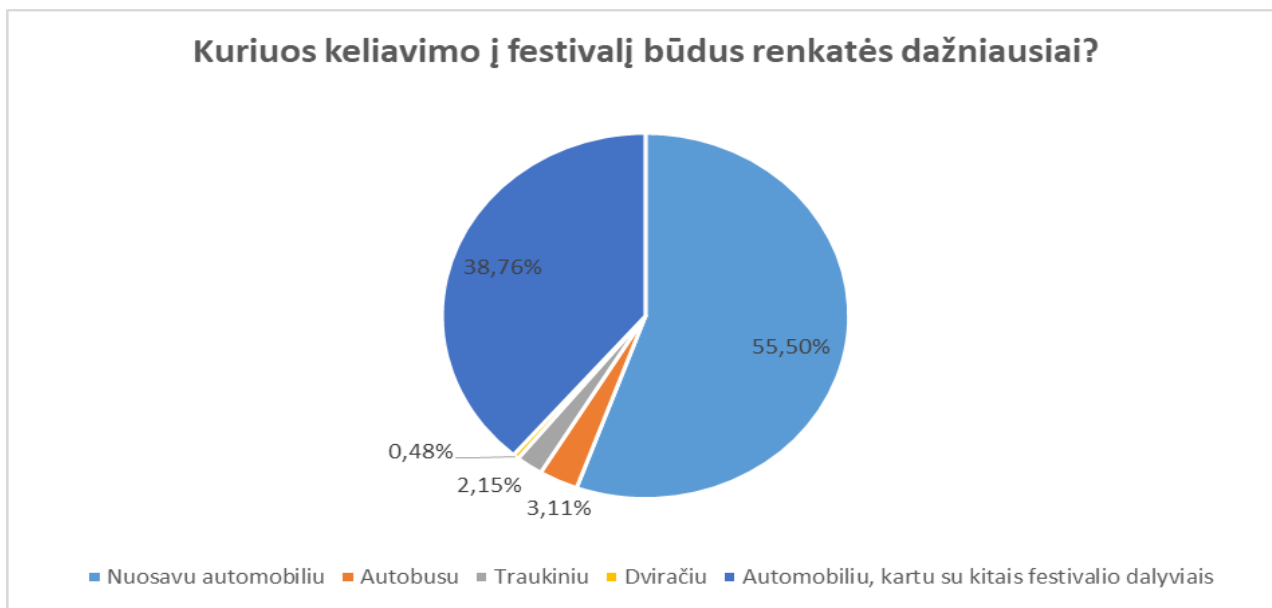
Tyrimo imtis. Tai populiacijos tyrimui atrinktų asmenų grupė, suteikianti sąlygas gauti patikimus ir tikslius duomenis. Apskaičiavus gauta, kad imties dydis – $n = 273,97$. Taigi tam, kad gauti atsakymai būtų pakankamai tikslūs, reikia apklausti bent 274 festivalio dalyvius.

Apklausoje dalyvavo 464 respondentai, todėl galima teigti, kad atliktos apklausos rezultatai yra reprezentatyvūs.

Tyrimas atliktas 2023 m. sausio 5–31 d.

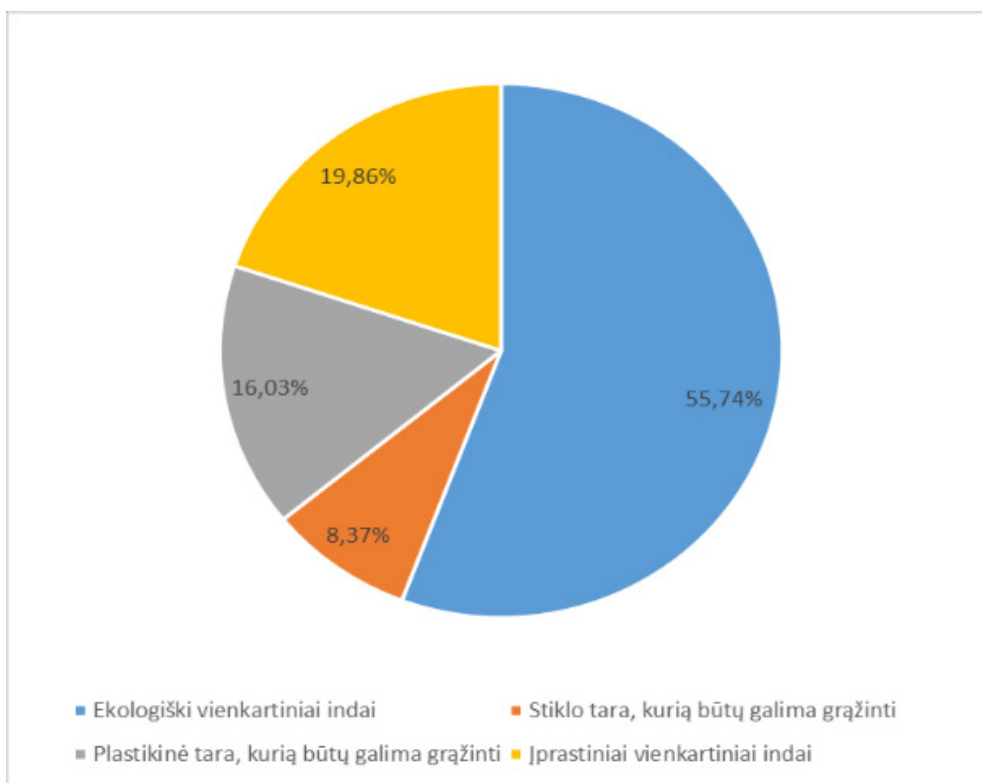
TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

Apklausus festivalio dalyvius apie jų nuostatas renkantis keliavimo būdą į festivalį, paaiškėjo, kad daugiausia (55,5 proc.) respondentų renkasi vykti nuosavu automobiliu, kiek mažiau (38,76 proc.) apklaustųjų dalinasi automobiliu su kitais festivalio dalyviais, 3,11 proc. renkasi keliauti autobusu, 2,15 proc. – traukiniu ir tik 0,48 proc. į festivalį važiuoja dviračiu. Tokį festivalio dalyvių pasiskirstymą gali lemti daugiausia patogumas, taip pat festivalio dalyviai kooperuojasi ir važiuoja su kitais dėl patogumo, kartu mažina aplinkos taršą, nori susipažinti su kitais festivalio dalyviais ir sutaupyti pinigų (žr. 1 pav.).

1 pav. Keliavimo į festivalį būdų pasirinkimas (šaltinis: parengta straipsnio autorių)

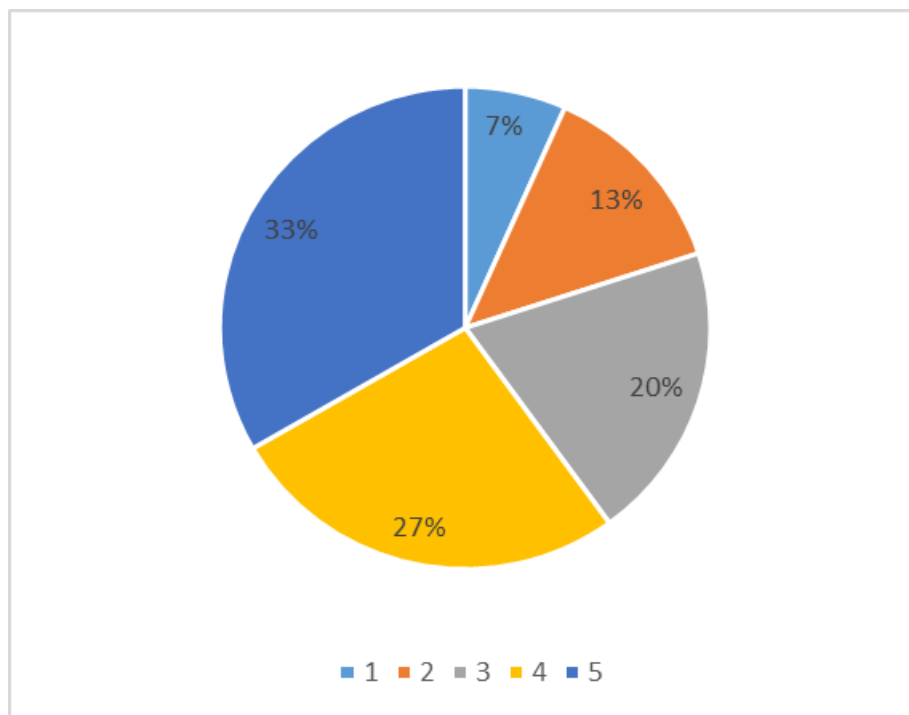
Pagal apklaustų respondentų atsakymus nustatyta, kad pagrindiniai festivalio dalyvių kriterijai perkant maistą ir gėrimus yra kaina ir kokybė. Kitiems kriterijams, tokiems kaip prekės ženklas, vietos regiono gamyba ar ekologiškumas, skiriama daug mažiau dėmesio. Kadangi svarbiausias produktų rodiklis yra kaina, tokį atsakymų pasiskirstymą galima aiškinti ekonomine situacija Lietuvoje. Taip pat atkreipus dėmesį į respondentų amžių, manoma, kad tai apie 20 metų žmonės, neseniai įgiję vidurinį išsilavinimą, greičiausiai negaunantys didelių pajamų. Dėl šios priežasties gali būti didesnis susitelkimas į produktų kainą, o ne kitus darnius produktų rodiklius (žr. 2 pav.).

2 pav. Galimi tiekiamo maisto ir gėrimų indų variantai festivalio teritorijoje (šaltinis: parengta straipsnio autorių)

Tai gali būti siejama ir su žinių apie darnų vystymąsi, darnų vartojimą stoka. Teorinėje darbo dalyje buvo kalbama apie tai, kad patys muzikos festivalių rengėjai turėtų įgyvendinti darnaus vystymosi principus, pavyzdžiui, prekiauti vietos bendruomenės gamina produkcija, edukuoti savo dalyvius.

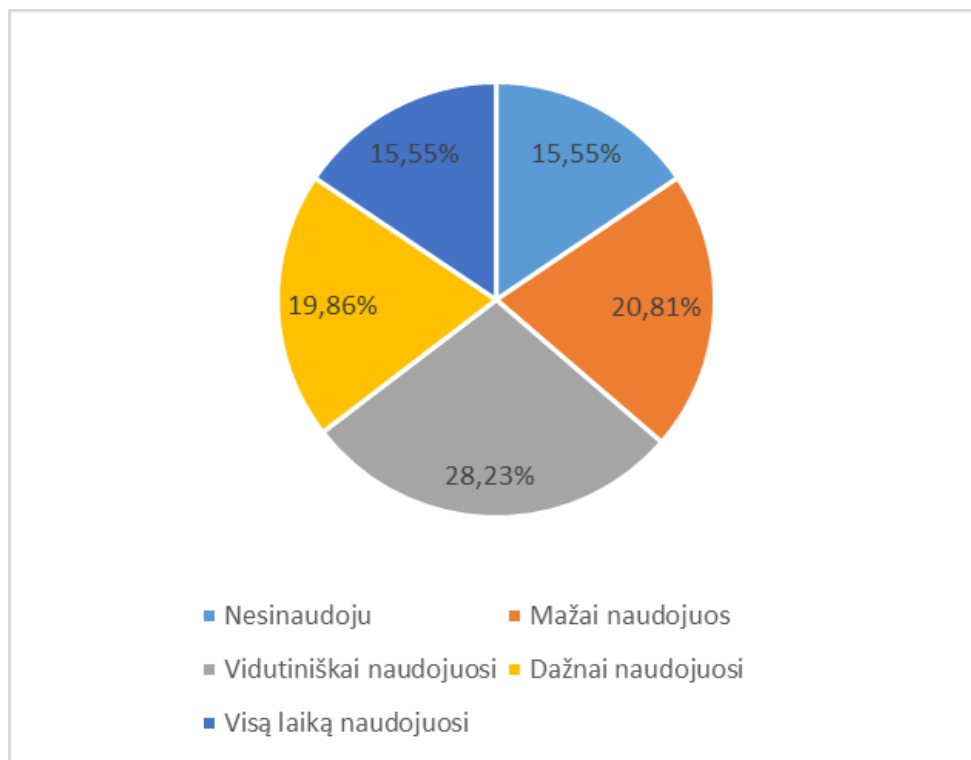
Kitu tyrimo klausimu buvo siekiama nustatyti, kokius indus ir tarą festivalio dalyviai linkę naudoti. Pagal apklausos rezultatus, apibendrinus dalyvavusių respondentų atsakymus nustatyta, kad daugiausia dalyvių rinkęsi ekologiškus vienkartinis indus (55,74 proc.). Mažiausiai rinkosi stiklo tarą, kurią būtų galima gražinti į produktų išsigijimo vietą. Vis dėlto net 19,86 proc. apklaustųjų vis dar rinkęsi įprastinius vienkartinis indus (žr. 3 pav.).

3 pav. Festivalio organizatorių požiūrio į rūšiavimą vertinimas (*šaltinis: parengta straipsnio autorių*)

Išanalizavus respondentų vertinimą apie organizatorių požiūrį į rūšiavimą, jie tai įvertino tik 2,9 balo. Dalyvių nuomone, organizatoriai tik vidutiniškai rūpinasi rūšiavimu festivalio metu (žr. 3 pav.). Organizatoriai turėtų labiau susirūpinti šiukšlių rūšiavimu. Apklaustųjų teigimu, festivalio teritorijoje trūksta šiukšlių išmetimo vietų, o rūšiavimo vietų apskritai beveik nėra. Tyrimo metu gauti duomenys rodo, kad, kaip ir buvo nustatyta tiriant analizuojamo muzikos festivalio interneto svetainėje teikiamą informaciją, darnaus vystymosi principams skiriama nepakankamai dėmesio. Organizatoriams reikėtų atidžiau išanalizuoti ir išspręsti klausimą dėl šiukšlių rūšiavimo bei dėl to, jog pats festivalis organizuojamas kultūros paveldo teritorijoje. Taigi, apibendrinant galima teigti, kad dalis festivalio dalyvių labiau susirūpinę dėl rūšiavimo nei patys organizatoriai.

Iš tyrimo respondentų atsakymų galima matyti, kad festivalio dalyviai vidutiniškai naudoja si atliekų rūšiavimo dėžėmis renginio teritorijoje. Kadangi, festivalio organizatorių teigimu, rūšiavimo dėžės festivalio teritorijoje buvo įrengtos tik prieš 3 metus, gali būti, kad ne visi dalyviai spėjo pastebėti, jog jos yra, nes rūšiavimo vietų dar nėra daug, tik pagrindinėse erdvėse. Atsižvelgus į respondentų, kurie naudoja dėžėmis, skaičių galima teigti, kad didesnė dalis respondentų, kurie dalyvavo apklausoje ir yra festivalio lankytojai, patys linkę naudotis atliekų rūšiavimo dėžėmis (žr. 4 pav.).

4 pav. Atliekų rūšiavimo dėžėmis naudojimosi dažnis (*šaltinis: parengta straipsnio autorių*)

Respondentų buvo klausiama, kaip jie mano, kiek organizatoriai investuoja į festivalio aplinkosaugą. Didžioji dalis apklaustųjų (42,58 proc.) mano, kad festivalis į aplinkosaugą investuoja vidutiniškai, perpus mažesnę dalis mano, jog investuoja daug. Net apie 30 proc. respondentų mano, kad festivalis investuoja mažai arba labai mažai. Taip manančiųjų dalis yra tikrai nemaža, ir, mano nuomone, tai tikrai opi problema, dėl kurios organizatoriai turėtų labiau susirūpinti.

IŠVADOS IR PERSPEKTYVOS

Tyrimo metu buvo apklausti festivalio dalyviai, siekiant išsiaiškinti jų požiūrį darnaus vystymosi ir darnių festivalių bei renginių atžvilgiu. Taip pat ištirti festivalių dalyvių atsiliepimai ir poreikių tendencijos: dauguma apklaustų festivalio dalyvių yra ganėtinai sąmoningi darnaus vystymosi tema, nes įvairioms situacijoms neretai pasirenka darnius sprendimus, tokius kaip dalinimasis automobiliu su kitais festivalio dalyviais, taip pat norėtų, kad maistas ir gėrimai festivalyje būtų tiekiami ekologiškuose vienkartinuose induose, gana aktyviai naudojami atliekų rūšiavimo dėžėmis. Tačiau kai kurie tyrimo respondentų atsakymai atskleidė dalyvių patogumo poreikį ir menką dėmesį darnioms prekėms, kas gali būti dėl dalyvių žinių apie darnų gyvenimo būdą trūkumo. Tyrime buvo atskleista ir keletas neigiamų festivalio požymių – daugumos apklausos respondentų nuomone, festivalio metu kai kurie renginio dalyviai vartojo narkotines medžiagas, be to, nustatyta, kad nemaža dalis apklaustų lankytojų buvo nepilnamečiai. Ištyrus festivalių darnumo indikatorių raišką festivalyje „Granatos Live“ nustatyti darnumo trūkumai tokiose festivalio srityse: dalyvių ir festivalio organizavimo komandos edukacija darnaus vystymosi tema; renkantis prekybininkus neskiriamas dėmesys sąžiningos prekybos, vietos regiono ar ekologiškoms prekėms; per mažai festivalio organizatorių veiksmų aplinkos apsaugai užtikrinti, nes nesikonsultuojama su aplinkosaugos specialistais; nestebima, kokią ekonominę naudą festivalis sukuria vietos regionui, nors tokie skaičiavimai naudingesni vietos regionui, tai rodo, kad stokojama tarpusavio komunikacijos; nedidelės išlaidos festivalio darnumui palaikyti. Festivalio organizatoriams būtina imtis veiksmų, kurių pageidauja festivalio dalyviai, ir diegti daugiau darnaus vystymosi principų festivalio metu.

LITERATŪRA

1. Burinskienė, A. (2014). Tarptautinės prekybos pokyčių analizė. *Mokslas – Lietuvos ateitis. Verslas XXI amžiuje*, 6 (1), 103–110. doi: <https://doi.org/10.3846/mla.2014.13>.
2. Mikalauskiene, A. (2014). Darnaus vystymosi paradigma ir jos raida. In *Darnus vystymasis: teorija ir praktika/sudarytoja Dalia Štreimikienė* (pp. 10–30). Kolektyvinė monografija. Elektroninis išteklius. Vilnius: Vilniaus universitetas.
3. Liu, C. R., Lin, W. R., Wang, Y. C., Chen, S. P. (2019). Sustainability indicators for festival tourism: A multi-stakeholder perspective. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 20(3), 296–316.
4. Čiegis, R., Gavenauskas, A., Dautartė, A., Pekarskas, J., Jančius, R. (2017). Darnus ekonomikos vystymasis: etiniai ir dvasingumo pagrindai. *Bridges / Tiltai*, 76(1), 61–75. <http://dx.doi.org/10.15181/tbb.v76i1.1514>.
5. Pranciškus. (2015). *Enciklika „Laudato si“*. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba.
6. Perry, B., Ager, L., Sitas, R. (2020). Cultural heritage entanglements: Festivals as integrative sites for sustainable urban development. *International Journal of Heritage Studies*, 26(6), 603–618.
7. Bowdin, G., Allen, J., Harris, R., McDonnell, I., O’toole, W. (2012). *Events management*. Routledge.

Sustainable Development in Leisure Events. Case Study of “Granatos Live”

Rasa Užkurytė, Artūras Simanavičius

Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania

ABSTRACT

Relevance of the research. After assessing the fact that the collected information about the currently declared aspirations of the music festival “Granatos Live” to implement the principles of sustainable development during the festival shows, that the aspirations of sustainable development are not declared either on the official website of the festival or among the organisers themselves, it was decided to conduct a quantitative study, applying the survey method and interviewing the visitors of this festival. This helps to gather information on how the participants themselves perceive the implementation of sustainable development principles during the festival. It is determined that the festival visitors want the implementation of the principles of sustainable development, a more sustainable festival, recommendations, and proposals can be made to the organisers to prepare a plan for the implementation of the principles of sustainable development and consider it when organising festivals in the future.

The object of the research is the need for the implementation of the principles of sustainable development from the point of view of the participants of the “Granatos Live” festival.

The aim of the research is to determine how the participants of the “Granatos Live” festival evaluate the implementation of the principles of sustainable development during the festival, and what the needs of the participants are related to the principles of sustainable development.

The tasks of the research:

1. To investigate how the participants of the “Granatos Live” festival perceive the essence and principles of sustainable development.
2. To determine the main expectations of the participants, related to the implementation of the principles of sustainable development during the music festival “Granatos Live”
3. Submit recommendations and suggestions to the organizers of the music festival “Granatos Live”.

Outcomes and conclusions. After examining the expression of festival sustainability indicators at the “Granatos Live” festival, sustainability deficiencies were identified in the following areas of the festival: education of the participants and the festival organization team on the topic of sustainable development; the selection of traders does not focus on fair trade, local regional or organic goods; there are too few actions of the festival organisers to ensure environmental protection because environmental specialists are not consulted; it is not observed what economic benefits the festival creates for the local region, although such calculations are more beneficial for the local region, it shows that there is lack of communication between them; a small cost to keep the festival going. Therefore, it is necessary for the festival organisers to take the actions that the festival participants want from them and to introduce more sustainable development principles during the festival.

Keywords: principles of sustainable development, leisure events.

Darnus vystymasis laisvalaikio renginiuose. „Granatos Live“ atvejo analizė

Rasa Užkurytė, Artūras Simanavičius

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

SANTRAUKA

Tyrimo aktualumas. Įvertinus tai, kad surinkta informacija apie šiuo metu deklaruojamus muzikos festivalio „Granatos Live“ siekius festivalio metu įgyvendinti darnaus vystymosi principus, matyti, kad darnaus vystymosi siekiai nėra deklaruojami nei oficialioje festivalio svetainėje, nei tarp pačių organizatorių. Nuspręsta atlikti kiekybinį tyrimą, taikant apklausos metodą ir apklausiant šio festivalio lankytojus. Tokiu būdu galima rinkti informaciją, kaip darnaus vystymosi principų įgyvendinimą festivalio metu vertina patys renginio dalyviai. Nustačius, kad festivalio lankytojai nori darnios plėtros principų įgyvendinimo, darnesnio festivalio, organizatoriams gali būti teikiamos rekomendacijos ir siūlymai parengti darnaus vystymosi principų įgyvendinimo planą ir atsižvelgti į jį organizuojant festivalius ateityje.

Tyrimo objektas – darnaus vystymosi principų įgyvendinimo poreikis festivalio „Granatos Live“ dalyvių požiūriu.

Tyrimo tikslas – nustatyti, kaip festivalio „Granatos Live“ dalyviai vertina darnaus vystymosi principų įgyvendinimą festivalio metu, kokie yra dalyvių poreikiai, susiję su darnaus vystymosi principais.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti, kaip festivalio „Granatos Live“ dalyviai suvokia darnaus vystymosi esmę ir principus.
2. Nustatyti pagrindinius dalyvių lūkesčius, susijusius su darnaus vystymosi principų įgyvendinimu muzikos festivalio „Granatos Live“ metu.
3. Rekomendacijas ir pasiūlymus teikti muzikos festivalio „Granatos Live“ organizatoriams.

Rezultatai ir išvados. Išnagrinėjus festivalio tvarumo rodiklių raišką „Granatos Live“ festivalyje, nustatyti tvarumo trūkumai šiose festivalio srityse: dalyvių ir festivalio organizavimo komandos švietimas darnaus vystymosi tema; prekybininkų atranka nėra orientuota į sąžiningą prekybą, vietines regionines ar ekologiškas prekes; per mažai festivalio organizatorių veiksmų aplinkos apsaugai užtikrinti, nes nesikonsultuojama su aplinkosaugos specialistais; nepastebima, kokią ekonominę naudą festivalis sukuria vietos regionui, nors tokie skaičiavimai naudingesni vietos regionui, rodo, kad tarp jų trūksta susisiekiama; mažos išlaidos, kad festivalis tęstųsi, tad jo organizatoriams būtina imtis tų veiksmų, kurių nori festivalio dalyviai, ir jo metu įdiegti daugiau darnaus vystymosi principų.

Raktiniai žodžiai: darnaus vystymosi principai, laisvalaikio renginiai.

Gauta 2023 05 31
Priimta 2023 06 25